

fusese agreată și nici ajutată din exterior, datorită diferențelor ideologice de care, liderul maghiar se crampona cu îndârjire.

Structura tomului este una simplă și clară, fără să denote o minuțiozitate, excesivă. Capitolele introductive conțin descrierea metodologiei cercetării, și pe larg, – în cinci subdiviziuni – sursele istoriografice publicate, grupate în ordine cronologică, conform următoarei clasificări: din epoca lui Horthy Miklós, din anii postbelici, din istoriografia occidentală – fie de imigranți maghiari fie de alți – din epoca lui Kádár János, și din epoca „democratică”. În rest, părțile care conțin textul descriptiv-explicativ al fenomenului istoric sunt divizate pe criterii temporale, în care gruparea informației în funcție de considerente tematice joacă un rol secundar, cu toate acestea, textul rămâne unul cursiv și pe înțelesul tuturor. Analiza pornește de la Mișcarea Crucilor inițiată de către Böszörményi Zoltán, integrând și impactul celor similare, fasciste și naziste asupra gândirii extremiștilor maghiari de dreapta. Ascensiunea Crucilor Încârligate este considerată de autor ca fiind „al doilea val” al extinderii ideilor național-socialiste, în mod natural, unul mai de succes decât cel precedent, cel validat de către imitatorii fasciștilor. În viziunea lui Paksa, acest fapt calităților organizatorice denotate de un lider precum Hubay Kálmán, căruia îi este dedicat un fragment distinct, comparativ cu cel atribuit, în mod automat, personalității lui Szálasi Ferenc. Un alt segment analitic este închinat intervalului în care reprezentanții acestor partide de extremă dreapta – consecvent numiți ca fiind național-socialiști – acced în Parlament. Un subcapitol interesant din punctul de vedere al istoriografiei și analizei politice este cel care ilustrează felul în care a decurs competiția între aceste forțe, divizate la rândul lor în mai multe grupări, pentru a dobândi favorurile naziștilor în cursul primilor ani ai celui de-al doilea război mondial. Ultima parte are un titlu sugestiv „La putere” și tratează istoria unui scurt război, dar plin de evenimente, generat ocupația militară germană și, marcat final, de retragerea forțelor respective de pe teritoriul Ungariei autodizolvarea cabinetului Szálasi. Autorul sesizează bine că dominația germană a adus marea schimbare, prin faptul că numai sub o atare presiune guvernatorul Horthy a putut fi silit ca să numească un alt prim ministru, în persoana fostului ambasador la Berlin, Sztójay Döme. În loc de concluzii, ultimul capitol sintetizează evenimentele survenite după război, constând în condamnarea liderilor național-socialiști, drept criminali de război, și schițează câteva idei originare de o posibilă ulterioară cercetare vizând emigrația maghiară din Occident, care a părăsit țara natală tocmai din cauza acestui tip de convingeri.

Între punctele „forte” ale cărții putem remarca buna documentare, stilul cursiv, limbajul profesionist, accesibil totuși și pentru ne-specialiști, dar și volumul mare de ilustrații conținând afișe, fotografii și alte materiale similare. În mod evident, calitatea analizei politologice mai poate fi îmbunătățită. Fără îndoială, cartea lui Paksa Rudolf reprezintă un demers valoros în studierea chestiunii extremei dreapta din punct de vedere istoriografic și nu numai, iar tânărul autor promite rezultate pe măsură într-un viitor nu prea îndepărtat.

Editori: Bordás Sándor, Glavanovics Andrea. *Történelmi traumáink. Közös sebek és a gyógyításukra tett kísérletek a Kárpát-medencében.* Budapest, "Kodolányi János" Főiskola, 2015, 327 p.

Știm din proprie experiență că, atunci când se finanțează un proiect de cercetare în domeniul științelor sociale și umaniste, de obicei, se pot prezice rezultatele, ca și modalitatea oportună de valorificare, pe acestea. Se întâmplă și cazuri, – deși acestea nu se pot generaliza –, în care contribuția științifică se validează într-un fel extrem de eficient, atât din punct de vedere calitativ, cât și cantitativ. Un exemplu îl constituie volumul de față, care include cinci studii diferite, centrate în jurul traumelor petrecute din istoria maghiară, cu un accent deosebit pe cele consemnate în secolul al XX-lea.

Tomul discutat acum înglobează lucrări elaborate, majoritar, de către specialiști proveniți din cadrul unei universități particulare din capitala Ungariei. Primele patru studii reprezintă cercetări individuale, cu subiecte bine definite din punct de vedere tradițional, iar ultimul, acoperind o marjă spațială echivalentă a circa două treimi din întreg, fructifică rezultanta seriei de sondaje, marcând gradual reflecțiile curente generate de tentativa de disseminare a traumelor istorice respective.

Prima contribuție, semnată de către Csurgai Horváth József, cumulează datele statistice referitoare la dinamica modificării procentajelor etnice în situația județului (fostul comitat) Fejér din Ungaria¹, naționalitățile, co-

1 Nu este vorba de similarul județului Alba din România, care în epoca dultă se numea comitatul Fehér.

nivente elementului maghiar, fiind reprezentat de germani, slovaci și rromi / țigani. Elaboratul redactat de către Lőrinczné Bencze Edit înfățișează o imagine sintetică a evoluției comunității maghiare din Croația, începând cu fazele târzii ale epocii dualiste și până în zilele noastre, incluzând drepturile obținute în cadrul Croației independente, membră a Uniunii Europene, – relevând atât locul / rolul acesteia în viața politică internă, cât și dezvoltarea sistemului de învățământ în limba maternă. Credem că acest demers este marcat de un relativ puseu conjunctural, deoarece, – probabil unui dat istoric moștenit și a absenței, ca atare, a sursei de conflict cu națiunea majoritară, – etnicul local maghiar este minim vizibilizat în palier intern și internațional, în raport cu cel din România, Serbia, Slovacia, Ucraina etc. Concluziile în sine nu sunt deloc pozitive, autoarea neasumându-și o opinie tranșantă, probabil neștiind, sau numai intuind, ce anume poate aduce viitorul în această privință; ea afirmă doar faptul că, pe baza curentului vizând asimilarea ori imigrarea, rămâne deschisă întrebarea dacă această comunitate își va păstra caracterul național specific sau va dispărea în viitorul nu foarte îndepărtat.

După aceste două studii de caz, reduse ca întindere, urmează alte două intervenții, cu un caracter mai general, care se concentrează asupra unor percepții fiindând la nivel național. Secvența realizată de către Ujváry Gábor reprezintă practic, un soi de „*ars politica*”, sau, mai bine zis, de *ars historiographica* în legătură cu asumarea moștenirii istorice de către generațiile actuale din Ungaria vecină, incluzând aici nu doar momentele glorioase / festive, ci și eșecurile/sincopile, pătrunse de amărăciune, precum epocile guvernării unui Kún Béla sau Szálasi Ferenc. O contribuție deosebită este ilustrată de meditația istoriografică făcută despre scrisul unei marcante personalități, ca, de pildă, Szekfű Gyula.

Un alt segment analitic îi aparține prorectorului instituției sus citate, Vizi László Tamás. Intitulat, *De la politica de doleanțe până la reunificarea națiunii: tentativele guvernamentale de a trata moștenirea Trianonului în Ungaria de după 1989*, universitarul respectiv efectuează o selectivă trecere în revistă a gestionării „lăsământului diplomatic”, începând cu era amiralului Horthy și încheind cu intervalul guvernării ultimului cabinet condus de către Orbán Viktor. Autorul recenzează într-un mod destul de comprehensiv, – desigur în limita spațiului disponibil, – percepția asupra relației stat-națiune în cazul regimurilor politice interbelice și postbelice, insistând cu obstinație în chestiunea strategiilor adoptate oficial după 1989, reprezentate de echipa Antall József, de guvernările socialiste – dintre care o atenție sporită revine mandatului Horn Gyula, dar – și celui deținut de pomenitul Orbán. Este de remarcat dezinhibarea cu care semnatarul descrie evenimente și fenomene, precum legea statutului, referendumul din 2004 și acordarea cetățeniei maghiarilor de peste hotare.

Partea cea mai consistentă a poligrafiei o reprezintă cercetarea sociologico-politico-statistică, înfățișată de către triada compusă din Bordás Sándor, Kontó Gizella și Ujma Péter, care interpretează rezultatele unor chestionare difuzate în Ungaria și în țările vecine, – atât în cazul maghiarilor din diaspora, cât și a națiunilor majoritare în România, Serbia și Slovacia, – cu privire la percepția unor procese, fapte și întâmplări, pe care o bună parte a indivizilor aparținând națiunii maghiare le percepe ca fiind traume istorice. La finalul sintezei, autorii au atașat, ca anexe, documentația folosită, dar, probabil că partea cea mai valoroasă nu este analiza în sine, – de un elevat nivel, susținută de exacte calculele matematice, – ci serie de tabele și diagrame, reprezentative, drept benefică sursă de inspirație pentru ulterioare periegeze. Interdisciplinaritatea este ilustrată prin utilizarea modelului comparat Hoefstede, – utilizat mai ales în domeniul managementului comparat, – al scalei Bogardus și al figurilor Boxplot. Din punctul nostru de vedere, interesantă persistă concluzia formulată față de empatia dovedită de români, – cu excepția atitudinii manifestate în cazul păcii de la Trianon (1920) și a arbitrajului/dictatului de la Viena (1940) –, în comparație cu sârbii și slovaci, față de traumele survenite în cursul existenței națiunii maghiare.

Opinăm că volumul de față înseamnă o indiscutabilă noutate în domeniul aprehensiunii ori comprehensiunii față de alteritate în spațiu și timpul istoric al arealului carpato-dunărean.